

Betænkning

over

I. forslag til lov om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen og

II. forslag til lov om fordeling af udgifterne til statskoler og kommunale gymnasieskoler.

(Afgivet af udvalget den 11. maj 1960).

Udvalget har holdt 4 møder og har herunder haft 1 samråd med undervisningsministeren.

Fra Københavns magistrat samt Frederiksberg og Gentofte kommunalbestyrelser er modtaget skriftlige henvendelser, som er omtalt i det følgende.

Om lovforslagenes behandling skal udvalget i øvrigt bemærke følgende:

Ad I. forslag til lov om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen.

Københavns magistrat har i sin henvendelse til udvalget anført, at det almindelige statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen ved den i lovforslaget foreslåede indirekte beregningsmåde efter de af undervisningsministeriet foretagne beregninger på grundlag af regnskabsoplysninger fra 1957-58 vil blive ca. 3 mill. kr. mindre end det tilskud, der ville tilkomme København efter de principper, der anvendes for landets øvrige kommuner. Magistraten har endvidere anført, at de nævnte ca. 3 mill. kr. må antages at være et minimum for det fremtidige årlige tab, som København vil få ved den manglende ligestilling, da Københavns skoleudgifter i de sidste år har været ekstraordinært lave, fordi de i større grad har været præget af lærermangelen end f. eks. skoleudgifterne i Frederiksberg og Gentofte, der indgår i det foreslåede beregningsgrundlag.

Københavns magistrat har derfor anmodet udvalget om at ændre lovforslaget, således at de for landets øvrige kommuner gældende regler om beregningen af statstilskud til kommunernes skoleudgifter tillige

finder anvendelse på Københavns kommune.

Udvalget finder det rimeligt, at Københavns kommune — som af magistraten foreslået — ligestilles med landets andre kommuner i tilskudsmæssig henseende, og såvel udvalget som ministeren har nærmere overvejet muligheden for at tilvejebringe en tilskudsordning, hvorved den ønskede ligestilling gennemføres. Ministeren har derefter i den som bilag til betænkningen optrykte skrivelse af 28. april 1960 til udvalget stillet nedenstående forslag til en herpå sigtende ændring af lovforslagets § 1, stk. 1-3, hvorefter tilskuddet til Københavns kommune beregnes efter lærerlønningslovens regler på grundlag af en af undervisningsministeren godkendt normeringsplan.

Idet der i øvrigt henvises til ændringsforslaget, som er tiltrådt af udvalget, indstiller udvalget lovforslaget til vedtagelse med den foreslåede ændring.

Ad II. forslag til lov om fordeling af udgifterne til statskoler og kommunale gymnasieskoler.

Frederiksberg og Gentofte kommunalbestyrelse har i deres henvendelse rejst en række spørgsmål, som er drøftet i udvalget og i samråd med ministeren.

Det anføres i henvendelsen bl. a., at de to kommuner må mene, at staten ikke ensidigt kan ophæve en enkelt bestemmelse: „vederlagsbestemmelsen“ i en overenskomst-mæssig ordning, der ikke var tidsbegrænset, og som, da den etableredes og igennem tiderne derefter, har påført kommunerne væsentlige udgifter ved overtagelse af skolebygninger og et større antal lærere med deraf

følgende pensionsbyrde; endvidere, at den hidtidige ordnings fortsættelse ikke er uforenelig med gennemførelsen af den nye skoleordning, idet dennes klasser 6. b og 7. b, som er grundlaget for den nye realafdeling, naturligt træder i stedet for den gamle skoleordnings I. og II. eksamensmellemskoleklasser.

Hertil har ministeren anført, at nævnte overenskomst af 8. august 1919, der er indgået i medfør af bestemmelsen i § 2 i lov nr. 169 af 20. marts 1918 angående ordningen af den højere undervisning i Københavns, Frederiksberg og Gentofte kommuner, må antages uden videre at falde bort ved ophævelsen af 1918-lovens § 2, jfr. lovforslagets § 8, stk. 2, og gennemførelse af nye lovregler for København, Frederiksberg og Gentofte. I øvrigt har også den i henhold til lov nr. 77 af 21. februar 1919 nedsatte skolekommission (den store skolekommission) ment, at overenskomsten kunne ophæves ved lov, jfr. kommissionens betænkning side 444 og følgende.

Endvidere foreslår de to kommuner, at 1918-lovens tilskudsregler bevares for realskolerne, så længe der endnu findes klasser, som hører under denne lovs område, d. v. s. til og med udgangen af skoleåret 1962-63, hvor de gamle realklasser findes for sidste gang, således at der herved gives kommunerne en rimelig overgangstid til at indrette sig på den mindreindtægt, som vil blive en følge af nyordningen, og at fordelingslovens elevtilskud til realskolernes nye realklasser sættes på højde med lovens elevtilskud til gymnasieskolernes realklasser, da realskolernes realafdeling, der opstår første gang i skoleåret 1961-62, ikke kan siges at være af ringere beskaffenhed end realafdelingen ved gymnasieskolerne.

Det første forslag bygger efter udvalgets mening på en samhörighed mellem den gamle skoleordning efter almenskoleloven af 1903 og den storkøbenhavnske refusionsordning, som ikke eksisterer, idet 1918-lovens tilskudsregler ikke er bundet til almenskolelovens eksamensskoler, men i og for sig er lige så anvendelige på den nye folkeskolelovs realafdeling. Med hensyn til spørgsmålet om en overgangsordning, som de konservative medlemmer af udvalget fandt ønskelig, har ministeren ikke ment, at den særlig gunstige tilskudsordning, som

de tre hovedstadskommuner har haft, kan begrunde en overgangsordning for disse, når andre kommuner ikke opnåede overgangsordning ved ophævelsen af 1. og 2. mellem som eksamensklasser. Til det andet forslag har ministeren anført, at de kommunale mellem- og realskoler — i alle andre kommuner end hovedstadskommunerne — altid har været ringere stillet i tilskudsmæssig henseende end den kommunale gymnasieskoles mellemskole og realklasse, idet disse har modtaget tilskud på lige fod med gymnasieskolens gymnasieklasser, medens de kommunale mellem- og realskoler alene har oppebåret lærerlønstilskud samt herudover et forholdsvis ubetydeligt supplerende tilskud. Når gymnasieskolernes realafdelinger oppebærer større tilskud end det øvrige skolevæsens realafdelinger, skyldes det ikke en forskel i beskaffenhed, men så længe statsskolerne har realafdeling, hvis udgifter indgår i den samlede statsskoleudgift, må der i tilskudsmæssig henseende som modstykke hertil også medtages en tilsvarende realafdeling ved de kommunale gymnasieskoler; ellers opnås ingen ligelig ordning mellem kommuner med statsskoler og kommuner med kommunale gymnasieskoler, ligesom statsskoleudgiften pr. elev ellers ikke vil svare til kommunens udgift pr. elev i den kommunale gymnasieskole, der i så tilfælde alene ville omfatte de egentlige gymnasieelever. Udvalget har kunnet holde sig hertil.

Endelig har de to kommuner henledt opmærksomheden på forslaget § 5, som efter deres mening skal begrænses til kommunale gymnasieskoler, idet de går ud fra, at det ikke har været tanken, at en kommune, hvor der opføres et statsgymnasium, skal friholde staten for 75 pct. af anlægsudgiften.

Hertil kan anføres, at en ligestilling for kommuner med statsgymnasier og kommuner med kommunale gymnasier må forudsætte samme tilskud til etableringen af statsgymnasium og kommunalt gymnasium. Ministeren har meddelt udvalget, at man vil kunne gå ud fra, at der ikke vil blive etableret en statsskole i en kommune, uden at denne selv har ønsket at få en sådan. Udvalget har herefter ikke set nogen anledning til at begrænse lovforslagets § 5 som foreslået.

Bet. o. lovf. om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen m. m.

Ministeren har på forespørgsel fra udvalget meddelt, at gennemførelsen af lovforslaget må medføre en revision af den i fjor vedtagne lov nr. 188 af 5. juni 1959 om statstilskud til private gymnasieskoler og om statstilskud til private realskoler i København, Frederiksberg og Gentofte, idet denne lovs tilskudsordning bygger på opgørelsen af den storkøbenhavnske refusionsordning. Det vil derfor være nødvendigt, at revisionen af de nævnte private skolars tilskudslov får virkning fra 1. april 1960, samtidig med at den storkøbenhavnske refusionsordning ophæves. Ifølge ministerens oplysning er ministeriet allerede begyndt at forberede denne lovrevision, således at lovforslag kan blive fremsat i næste folketingssamling.

Idet der i øvrigt henvises til nedenstående ændringsforslag, som er stillet af ministeren og tiltrådt af udvalget, og som er en følge af det til I. forslag til lov om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen stillede ændringsforslag, indstiller *udvalget* herefter lovforslaget til *vedtagelse* med de foreslåede ændringer.

Ændringsforslag til

I. forslag til lov om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen.

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

Til § 1.

Paragraffens stk. 1-3 affattes således:

„*Stk. 1.* Til Københavns kommune yder staten tilskud til kommunens udgifter til lærerløn, ventepenge og efterindtægt efter

de i § 44, stk. 1, og § 46, stk. 2 og 3, i lov nr. 156 af 7. juni 1958 om lønninger m. m. til folkeskolens lærere (lærerlønningsloven) fastsatte regler på grundlag af en af undervisningsministeriet efter indstilling fra Københavns magistrat godkendt normeringsplan og i forhold til lønninger m. m. efter de i lærerlønningsloven fastsatte regler.

Stk. 2. Til Københavns kommunes udgifter til lærerpension yder staten tilskud således, at staten refunderer Københavns kommune den årlige udgift til pensioner, beregnet efter lærerlønningslovens regler, til de fra kommunens skolevæsen pensionerede lærere med fradrag af de i det pågældende år indeholdte pensionsbidrag, beregnet i forhold til lønninger efter lærerlønningslovens regler.

Stk. 3. Det særlige tilskud til 8. hovedskoleklasse og 9. klasse, som staten i henhold til § 17, stk. 8, i lov nr. 160 af 18. maj 1937 om folkeskolen, som ændret senest ved lov nr. 163 af 7. juni 1958, jfr. lovbekendtgørelse nr. 220 af 18. juni 1958, yder til kommuner uden for København, ydes også til Københavns kommune.“

II. forslag til lov om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler.

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

Til § 1.

1) I stk. 1 udgår ordene „uden for København“.

2) Bestemmelsen i stk. 2 udgår.

3) I stk. 3, der herefter bliver stk. 2, udgår ordene „og 2“.

K. B. Andersen.

Kaj Andresen.

Hanne Budtz.

Marius Buhl.

Gøting.

Hartling.

Horn.

Skov Jørgensen.

Kolbjørn.

Jørgen Krogh.

Lannung,
nestformand.

Anker Lau.

Axel Ivan Pedersen,
formand.

Jacob Pedersen.

Edel Saunte.

Astrid Skjoldbo.

Weikop.

Bilag.

Undervisningsministeriet.

København, den 28. april 1960.

Efter at det af det ærede folketingsudvalg behandlede forslag til lov om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen var blevet fremsat, har repræsentanter for Københavns kommunes styre rettet henvendelse til undertegnede minister med anmodning om, at der ved ændringer i det forelagte lovforslag søges hjemmel for, at statens tilskud til Københavns kommunes skolevæsen i videst muligt omfang beregnes på grundlag af de udgifter til lærerlønninger og lærerpensioner, som kommunen ville have, hvis de i lærerlønningssloven af 7. juni 1958 fastsatte lønnings-, pensions- og tilskudsregler for folkeskolen uden for København også var gældende for Københavns kommune.

Dette spørgsmål har herefter været genstand for nærmere overvejelse i undervisningsministeriet og forhandling mellem ministeriet og Københavns kommune med det resultat, at man har udformet nedenstående forslag til ændret affattelse af lovforslagets § 1, stk. 1-3:

§ 1. Til Københavns kommune yder staten tilskud til kommunens udgifter til lærerløn, ventepenge og efterindtægt efter de i § 44, stk. 1, og § 46, stk. 2 og 3, i lov nr. 156 af 7. juni 1958 om lønninger m. m. til folkeskolens lærere (lærerlønningssloven) fastsatte regler på grundlag af en af undervisningsministeriet efter indstilling fra Københavns magistrat godkendt normeringsplan og i forhold til lønninger m. m. efter de i lærerlønningssloven fastsatte regler.

Stk. 2. Til Københavns kommunes udgifter til lærerpension yder statens tilskud

således, at staten refunderer Københavns kommune den årlige udgift til pensioner, beregnet efter lærerlønningsslovens regler, til de fra kommunens skolevæsen pensionerede lærere med fradrag af de i det pågældende år indeholdte pensionsbidrag, beregnet i forhold til lønninger efter lærerlønningsslovens regler.

Stk. 3. Det særlige tilskud til 8. hovedskoleklasse og 9. klasse, som staten i henhold til § 17, stk. 8, i lov nr. 160 af 18. maj 1937 om folkeskolen, som ændret senest ved lov nr. 163 af 7. juni 1958, jfr. lovbekendtgørelse nr. 220 af 18. juni 1958, yder til kommuner uden for København, ydes også til Københavns kommune.

Ved beregningen af statens tilskud til Københavns kommunes skolevæsen efter de foran foreslåede bestemmelser vil kommunen i tilskudsmæssig henseende få samme stilling som landets andre kommuner. Tilskud vil blive ydet efter lærerlønningsslovens tilskudsregler, altså med 85 pct. til lønningsudgifter og med den fulde nettoudgift, d. v. s. bruttoudgiften med fradrag af tjenestemændenes pensionsbidrag, til pensionsudgifterne, men kun i forhold til de beløb, udgifterne ville udgøre, hvis antallet af lærerstillinger samt lærerlønninger og pensioner i Københavns kommune var fastsat efter de for folkeskolen uden for København gældende bestemmelser. Københavns kommunes udgifter herudover må kommunen efter de foreslåede bestemmelser afholde uden tilskud.

Ved gennemførelsen af de nu foreslåede

bestemmelser vil Københavns kommune således opnå den sidestilling med landets øvrige kommuner i tilskudsmæssig henseende, som Københavns kommune meget naturligt lægger vægt på at opnå. Undervisningsministeriet finder for sit vedkommende dette ganske rimeligt, men rent bortset herfra må man anse den nu foreslåede ordning for at være mere formålstjenlig end både den nugældende og den i lovforslaget foreslåede, idet tilskuddet inden for lærerlønningslovens rammer vil blive beregnet på grundlag af Københavns kommunes skolevæsens egne faktiske forhold til

enhver tid i stedet for på grundlag af gennemsnitsberegninger for samtlige landets andre kommuner eller for nogle få større kommuner.

Af nedenstående oversigt fremgår det, hvilke tilskud Københavns kommune efter det foreliggende talmateriale ville have oppebåret i årene 1954-55—1957-58, såfremt de nu foreslåede regler havde været gældende i denne periode. For sammenligningens skyld anføres i oversigten også nogle af de i bemærkningerne i lovforslaget og i ministeriets skrivelse af 12. april 1960 til det ærede folketingsudvalg meddelte tal:

Københavns udgifter, opgjort efter lærerlønningsloven af 1946.	1954-55	1955-56	1956-57	1957-58
Løn	45 915	47 651	54 051	57 123
Pension	7 106	7 605	8 727	9 376
I alt	53 021	55 256	62 778	66 499
Tilskud efter gældende regler	36 084	40 004	43 129	45 364
Tilskud efter lovforslaget	44 591 (84)	48 221 (87)	53 254 (85)	53 093 (83)
Tilskud, hvis alene Frederiksberg kommune lægges til grund	53 849	56 725	61 815	61 727
Tilskud, hvis alene Gentofte kommune lægges til grund	51 070	54 619	62 084	64 688
Tilskud efter de nu foreslåede regler	46 134 (87)	48 108 (87)	54 670 (87)	57 931 (87)

Med hensyn til den i den nu foreslåede affattelse af stk. 1 nævnte normeringsplan er det hensigten som grundlag for normeringen at udarbejde generelle bestemmelser svarende til de for folkeskolen uden for København gældende regler om, på hvilket grundlag lønningstilskuddet beregnes, på tilsvarende måde som i skoleplanerne for kommunerne uden for København. De generelle bestemmelser skal omhandle de forhold, som er af betydning for beregningen af det antal embeder af de forskellige kategorier, i forhold til hvilket staten yder 85 pct. tilskud inden for lærerlønningslovens lønningbestemmelser, såsom regler for, hvilke pligtige timetal der skal tillægges lærerembeder, viceinspektørembeder og skoleinspektørembeder m. v., og i hvilket omfang der kan gives timereduktion, f. eks. for undervisning i særlige fag eller på grund af alder m. v.

Med hensyn til beregningen af statens tilskud til Københavns kommunes udgifter til lærerpensioner ville det medføre en meget væsentlig forøgelse og vanskeliggørelse af

det administrative arbejde, hvis der skulle foretages beregninger af, hvor mange pensionister der ville have været, hvis normeringen af tjenestemandstillingerne i årenes løb havde været fastsat efter lærerlønningslovens regler. For pensionstilskuddets vedkommende foreslås der derfor ikke en sådan ordning, men det nu udarbejdede forslag går ud på, at staten refunderer Københavns kommune den årlige udgift til pensioner, beregnet efter lærerlønningslovens regler, til de fra kommunens skolevæsen faktisk pensionerede tjenestemænd med fradrag af de i det pågældende år i tjenestemandslønningerne indeholdte pensionsbidrag beregnet i forhold til lønninger efter lærerlønningslovens regler. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at Københavns kommune efter den nu foreslåede beregningsmåde for finansåret 1957-58 ville have opnået 568 000 kr. mindre i tilskud til kommunens pensionsudgifter end efter den i lovforslagets § 1, stk. 2, foreslåede beregningsmåde, såfremt der — som nu foreslået — ydes kommunen tilskud med 85 pct. af

lønningsudgifterne, beregnet i forhold til lønninger efter lærerlønningslovens regler.

Ved den i § 1, stk. 1 og 2, i ændringsforslaget foreslåede beregningsmåde vil Københavns kommune opnå en dækningsprocent på 87 pct. af kommunens samlede udgifter til lærerløn og lærerpension, beregnet efter lærerlønningslovens regler, hvilket svarer til dækningsprocenten for landets andre kommuner.

Den ændrede affattelse af lovforslagets § 1, stk. 3, er en følge af, at tilskuddet til Københavns kommunes udgifter til lærerløn ifølge den foreslåede ændrede affattelse af § 1, stk. 1, fremtidig skal beregnes på grundlag af kommunens egne lønningsudgifter, beregnet efter lærerlønningslovens regler, og ikke — således som efter den gældende tilskudsordning og ifølge lovforslaget — på grundlag af tilskuddet til andre kommuners udgifter til lærerløn.

Som følge af den foreslåede ændrede

affattelse af § 1, stk. 1-3, i forslag til lov om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen må der foretages følgende ændringer i forslag til lov om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler:

I § 1, stk. 1, udgår ordene „uden for København“.

Bestemmelsen i § 1, stk. 2, udgår, og stk. 3 ændres som følge heraf til stk. 2.

I det nye stk. 2 udgår ordene „og 2“.

Under henvisning til det anførte skal jeg derfor anmode det ærede folketingsudvalg om ved anden behandling i folketinget af forslag til lov om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen og forslag til lov om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler at ville fremsætte de foran nævnte ændringsforslag til de to lovforslag.

Nærværende skrivelse fremsendes i 30 eksemplarer.

Jørgen Jørgensen.

/ Hans Kjems,
kst.

Folketingets udvalg angående forslag til lov om statstilskud til Københavns kommunes skolevæsen og forslag til lov om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler.